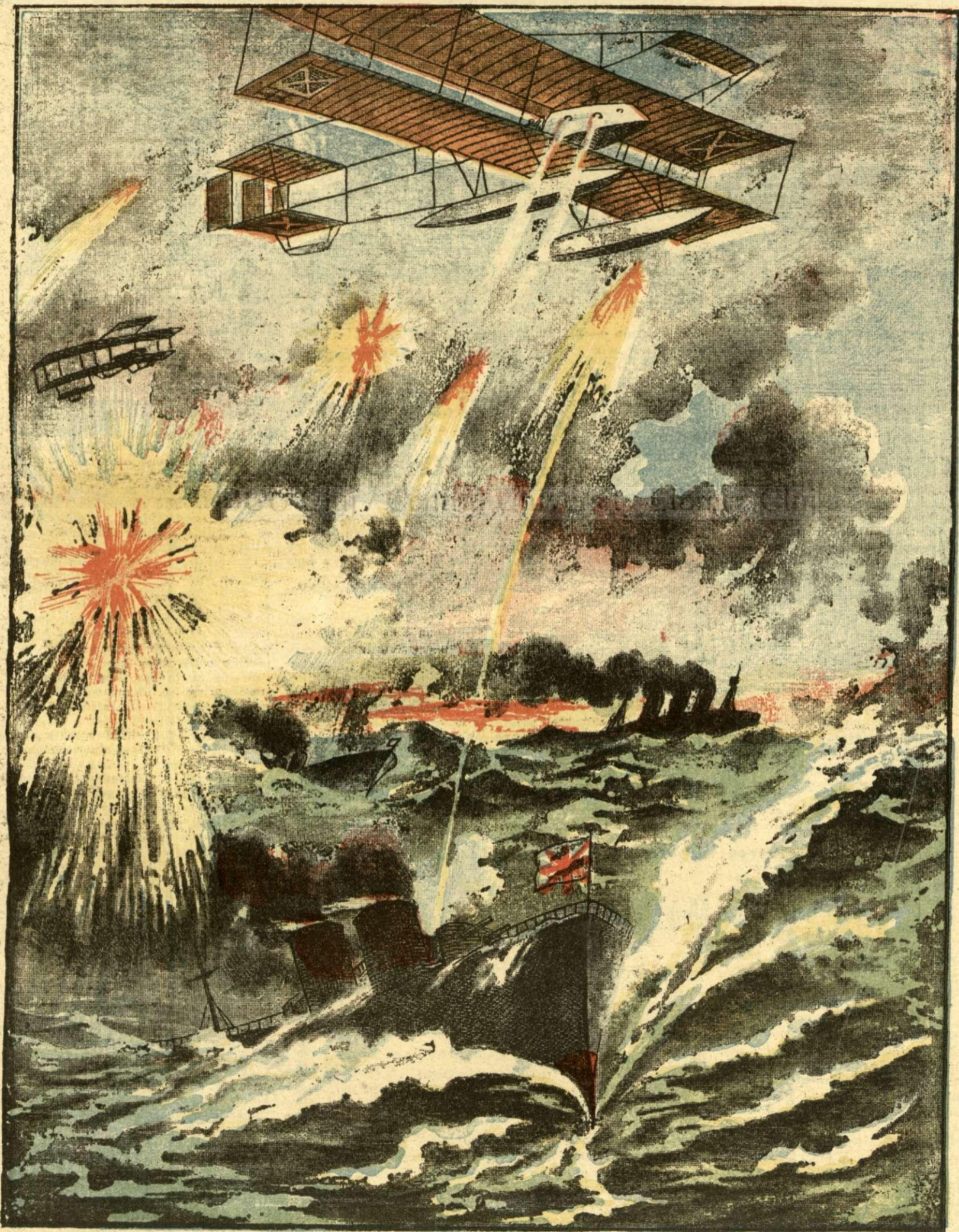

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL
ABONAMENTELE SE FAC
NUMAI PE UN AN

COLABORATORII ACESTUI NUMAR
N. N. Beldiceanu, Emil Maur, Leontin Iliescu, Ioan Vasiliad, Ion Scăenaru,
Ion Gruia, I. Constant Băicoianu, Const. A. I. Ghica, C. Scurtu, etc.

ANUNCIURI
LINIA PE PAG. 7 și 8
BANI 20

Luptă între torpiloare și hidroplane

Războiul anecdotic

La plăcintă, înainte.

Ostilitățile au început la 8 August, la Hesbaye între cavaleria germană și avant-posturile belgiene. Cavaleria germană începuse o explorare metodică a regiunii din Hesbaye, pentru descoperirea pozițiilor armatei belgiene în campanie.

10.000 de cavaleri operau, urmați de detașamente de infanterie.

Trupele mergeau încet și cu băgare de seamă.

Se citează cuvintele unui carabinieri care făcuse un număr măriror de prizonieri :

— Eu, na-mi iau pușca cu mine acum ; imi iau mai bine bucată de plăcintă, ce mi-a trimis-o nevasta, și să vedeți, cum mai vin după mine Germanii, cind m'or vedea.

Poate că e exagerat, dar toțiși e victoria care s'a semnalat la urmă.

O probă.

În tranșee, în fața inamicului, comandantul Munat isprăvi o scrută cuvântare oamenilor săi, prin următoarele cuvinte :

— De altfel, amicii mei, nu vedeți că germanii nici nu știu să ochearcă? Văzând în ochii noștri dintre soldați oarecare neîncredere, comandantul își aprinsese liniștit țigara. eși din tranșee, apoi cu mâinile la spate se plimbă de două ori în sus și'n jos pe parapet, în mijlocul unei grîndine de gloanțe. Se întoarse, își reluă locul, apoi scoțând țigara din gură zise oamenilor săi :

— Ei bine, dragii mei, acum credeți că germanii nu știu să ochearcă ?

Șiretenie.

Iată în trecut o anecdotă nostimă despre cântărețul popular Dorville, care-și crease o reputație strălucită în sălile de muzică din Paris și din provincie.

Ostilitățile surprinsă pe Dorville tocmai dând o reprezentație într'un casino din Vichy. Iudată cântărețul își schimbă hainele de sărbătoare printr'alttele de sub-locotenent belgian.

El fu trimis pe linia de foc și luă parte mai multe zile de rând la eroica apărare a forturilor. Într'o dimineață pe când înaintase, din băgare de seamă, prea mult de fort, fu prins de un pluton de ulani și făcut prizonier. Dar captivitatea lui nu dură prea mult, reuși să se ascundă în niște pac, într'o căruță făcând parte din convoiul german. Germanii trebuiau inconștient să-l ducă la scăpare, căci, în cursul drumului fură atacăți de-o parte din cavaleria belgiană și capturați.

Desigur că bucuria belgienilor fu mare văzând că apure din pac o uniformă de-a lor.

Dorville, care singur și-a povestit aventura, a mai adăugat și scenele oribile la care a luat parte fără să vrea, fiind prizonier.

Regele soldat.

Vitejia armatelor belgiene era susținută prin aceea a regelui lor, care, dela începutul ostilităților, nu încetase de a alerza în liniile din avant-posturi. Și e așa de înbit și de aclamat ! Dar lui nu-i olac toate acestea și nici nu vrea să fie salutat !

Coboară din automobil, simolu, sărăzător, cu mâna întinsă, vorbește cu oamenii săi, cum ar vorbi cu un camarad, chiar el singur zice :

— Suntom doar camarazi, trebuie să vorbim toți unul cu altul și să ne strângem mâna.

Intr'un din vizitele sale, văzu un soldat (ținând un plie. Se îndreptă către el și-i zise :

— Ai scris părinților? Dă-mi mie scrisoarea, o duc eu la poștă !

De multe ori duc astfel pachete și scrisori la cartierul general. Abia se suie în automobil să plece, și în urmă se aud exclamații de entuziasm și bucurie.

L'ai văzut ? E admirabil !

Nu mai pot răbda.

Un carabinier ciclist, care escorta un general, se dădu jos după bicicleta, (asta era pe câmpul de luptă), scoase 5 gloanțe, încărcă pușca și lovi din depărtare 5 ulani. Apoi întorcându-se către generalul divizionar, pe care-l escorta murmură :

— Iertați-mă, d-le general, dar nu mai puteam să răbd.

A sunat mobilizarea !

În cartierul latin, ora 11 seara. O mulțime de oameni de toate vârstele înainteară pe străzi, aclamând plini de entuziasm, trupele algeriene care defilează prin fața lor.

Peste tot se aude strigănt : „Trăiască armata ! Trăiască Franța ! La revedere !”

Femeile oferă flori, vin și tutun ; altele îmbrățișează pe soldații care merg ca la plimbare ; mamele își sărută feciorii.

Șefii salută răzând.

Aproape de piața Saint-Michel, o femeie încă tânără, foarte distinsă, împărțise soldaților fel de fel de lucruri. Acum săculețul era gol. Era dezolată. Mai caută în fundul sacului și găsește o mică batistă de dantele.

— Tine, zise ea unui algerian... o amintire.

Algerianul ia batista și o duce la buze.

Tânără femeie i-a văzut gestul și plecă plângând. Dece n'a avut și ea un fiu !

Grată.

Un colonial care-și isprăvise 15 ani de serviciu, de 15 zile, a debărcat la Marseille întorcându-se din Maroc. Auzind de mobilizarea din Franța, s'a aruncat în primul tren și a venit la Paris.

— Dar d-ta ar fi trebuit să mai aștepti !

— Ce să aștept ? Tocmai făusecă-i război cred că-i uevoc de mine, și de aceea am și venit. Las'că m'am obișnuit cu eu de-astea. Și fără multă explicație colonialul se duse să se ochipeze.

Sublocotenentul.

La Leon, se cereau câțiva sublocotenenti ca să plece imediat în loc ; se prezintă un locotenent :

— Nu, ne lipsește sublocotenenti.

Locotenentul Bizantit își deseease repede un galon și zise :

— Iată sublocotenentul cerut. El plecă în luptă cu gradul de căpitan.

În aceeași zi, auzindu-se vorbind că ar fi 18 caporali de prisos în companie și-au scos și ei galonul dela

mâncă ca să poată pleca, drept simpli soldați.

Curaj.

Un sergent de infanterie, Iacobini, era în avant-posturi, în timpul nopții cu 15 oameni, când zări niște umbre care se apropiau de el. El înaintă singur ca să nu-și expue oamenii, și se pomeni imediat înconjurat și desarmat de germani.

Un ofițer îl amenință cu moartea dacă ar deschide gura, dar Iacobini, fără să se mai codească, strigă :

— Foc ! copiii mei, au venit germanii !

În același timp se aruncă la pământ, o salvă de pușcă, din avant-posturile franceze omoră pe ofițerul german, și cea mai mare parte dintre oamenii lui, iar bravul sergent putu să scape și s'a jungă la ai săi.

Despre spionajul german.

Imprejurat orașului Nancy, spionajul a îmbrăcat toate formele. S'a înfăis chiar prin ținuturile cele mai îndepărtate ; se întrebunțează agenți de toate condițiile. În fiecare sat din Lorena se găsește câte un indiator. Exemplul lui Durghard, Ialsui fermier din Heillecourt a ajuns clasic. Mai ales pe lângă canale, râuri sau alți locuință ocupată de câte un german sau de vreun om plătit de ei.

Spionajul se făcea mai bine cu ajutorul corespondenților scrise, prin raport verbal, seronale luminoase, sau telegrafie fără fir.

Prin poștă se corespundează mai greu și mai încet, de aceea au început, să întrebunțeze bilet pe care le transmii anume oameni, din sat în sat, din fermă în fermă, din om în om până ajung la destinație. Se dăduse un bilet de „liberă-trecere“ peste podul care leagă Vurangeville de Saint-Nicolas. O femeie se prezintă la sautină, și în loc să prezinte „biletul de liberă trecere“, prezintă din greșală, tocmai scrisoarea cu care era trimisă de germani ! Această poveste a fost amintită de la un țărau din Saint-Nicolas chiar a doua zi dela întâmplare.

Femeia fu dusă în fața consiliului de război, și executată.

Comunicația prin telefon era mai greu de executat însă prin telegrafia fără fir a mers strună. În Septembrie însă poliția a căutat și a confiscat toate aparatele amatorilor. Era chiar lucru necesar, deoarece, electricienii germani instalaseră aparate pe la agenți de-ai lor care le comunicau diferite vești.

Electricienii Leimer, al cărui magazin era pe str. Saint-Dizier, și care furniza încă de mulți ani instalațiuni electrice pe la particulari, admirații, strabilimente de instrucțiuni, fu denunțat ca spion, chiar

dela începutul războiului. Vizitându-se casa se descoperi totul. Postul lui de telegrafie fără fir era foarte bine instalat. Un copil de-al lui Leimer de frică a spus că tatăl lui avea legături cu un oarecare șuncar austriac. Fu prins și el și închis împreună cu soția lui.

Împăratul Napoleon I și poetul Wieland

Întâlnirea între marele împărat Napoleon I cu Wieland este unul dintre cele mai interesante episoade din viața poetului german.

Împăratul s'a întâlnit de două ori cu Wieland, în anul 1808 cu ocazia congresului de la Erfurt.

Napoleon urmărea de mult activitatea literară a lui Wieland, pe care-l uncea „germanul Voltaire“. Acesta la un banchet din Weimar înainte cu mulți ani propuse pe Napoleon ca dictator. Marele împărat dorind să-l cunoască își exprimă dorința ca să-l vadă.

Într'o zi Wieland fu primit în audiență de către Napoleon, de la orele 10 și jumătate și până la 12, întrecând astfel celebra convorbire dintre marele poet Goethe și Napoleon.

După trei zile Wieland fu invitat la Erfurt pentru ca să se ducă la orele 9 și jumătate la Curte, ca să vadă pe Majestatea Sa dejunând. Iată cum povestește poetul acesta audiență :

„M'am dus la timp și anticamera se umplu în curând de Altețe germane și franceze, excelente și cordoane de toate culorile cari toate erau invitate să asiste la această monodramă (dejun), sau ca spectatori sau să obțină o audiență. Am fost avertizat că ambii împărați se află în conferință în cabinetul celui francez. Am făcut ațișanbră până la orele 12, fără ca porțile Paradisului să se deschidă. Au conversat cu diferiți demnitari francezi, cu Alteți și excelente.

Conversația însă mă apăsa foarte greu cu toate că francezii erau foarte politicoși. Altețele și Excelentele se înceeau să mă ridice la nivelul lor. După aceea eu încet să apropiară de mine și conversară și Altețele și Excelentele germane, care apreciau celebritatea mea...

Destul că la ora douăsprezece și jumătate mi se făcu semn, mic și altor necunoscuți, să intrăm în cabinet. Majestatea Sa se sinea singur în mijlocul camerei, în o masă rotundă pe care se aflau cinci sau șase feluri de bucate.

Era un dejun à la fourchette, care putea fi socotit ca și un prânz...

Luci un leu, care n'a mâncat trei zile și ar fi putut devora mai repede un dejun. În acest răstimp s'au gătit o jumătate de duzină de pahare de vin, pe jumătate amestecate cu apă. Noi ceilalți homuncionaș, vreo șase la număr, stam în cerc în jurul mesei și împăratul care — entre nous — părea că are cu totul alte gânduri în cap și nu prea era bine dispus, adresa din când în când, când nouia când altuia, — mie de patru ori cinci ori—câte o întrebare scurtă și de puțină importanță. Am avut nevoc să-mi revoc în memorie conversațiunea de o oră și jumătate cu care mă onorase între patru ochi împăratul Napoleon în rândul trecut pentru ca să mă pot menține în dispozițiunea ceartă și, mai cu seamă că poftă de mâncare a împăratului începu să stimuleze și pe a mea. N'ași spune adevărul dacă a-și afirma că n'ar fi fost atât de amical și de grațios față de mine, după cum ași fi putut dori în acest moment“.

Împăratul Napoleon înainte de a pleca din Erfurt trimise lui Wieland ordinul „Legiunii de onoare“.

Poetul Christoph Wieland s'a născut în anul 1733 și a murit la 29 Ianuarie 1913, cu opt ani înainte de împăratul Napoleon I.

Cornel Scurtu

MA POARTA BARCA...

*În larg mă poartă barca, mereu în largul sărei...
Ca o fecioară prinsă de-a dragostei văpaie,
De valuri legănată și barca mea se'ndoaie,
Furată și ea purcă de cântecete mării.*

*Cu razele cu aripi ce undele întretaie
Vâstlaşul, fără teamă de umbrele pierzării,
Pe ceru ulnis și verde al Nimbilor uitării
Mă teagău în ritaul risărilor băltaie.*

*Iar valurile cântă un cântec de Naiade...
Le răd... pe albii umeri ce negru păr le cude,
Și'n leneșă privire cât farmec și mister!*

*Dar ele pier de-olată Naiadele — amăgirei
Și'n sufletul meu cântă repletele iubirei:—
Ce singur între două imensități de cer!...*

Leontin Hiescu.

Serviciu religios într-o biserică de pe câmpul de bătae din vest, prefăcută în lazaret

O dragoste platonice

de N. N. BELDICEANU

„Ei, haide, să vă povestesc și eu, băcți, o dragoste de demult. — o dragoste platonice, făcu poetul Ion Scorus; cel mai sărac, cel mai puțin de visuri, cel mai boem dintre noi teji. Hai, făceti-gura vă meargă...”

Și rezemându-și fruntea înaltă și boltită ca de sclerolirea unor gânduri mari, — în mina palidă, a cămăriei luminoase parcă, de adăptul, oasele; ne privi, o clipă, făcând ochii negri mici de tot, de parcă două picături de cerneală, între încrețiturile mărunte ale pleoapelor. Și, după ce se potoliră risetele și larma din jurul mesei noastre, de ce auzea împede, dela masa actorilor, circipitul mărunț ca de vrăbiu, al zarurilor, — Scorus ne povesti, cu zâmbete triste, dragostea lui „de demult” — zicea dînsul, — dar care noi, șream bine, ca-i dragostea lui nouă-noulă :

„Mă duceam, măi băcți, pe-atunci ca și acum, în fiecare seară, la Teatru mulțumită trichetului pe care mi-o arăta un actor. Mă cunoșteau toți, de la ușier pînă la inspector, ca pe-un cal breaz; și intrau în Teatru, ca'n satul lui Cremene, la toate premerele. Și, cu-înclutul, ajunsei să mă duc în fiecare seară. Putea să țarne cu găleata, să viscolască, de să nu poți scoate un căne atără, — eu nu huseam. Ba, cum eram slobod ca vîntul, — că mă ferise Dumnezeu să am vre-o sluibă, — începui a veni și la repetiții. N'as fi lipsit dela vreuna : să mă fi picat cu lumina-rea... Aș putea spune că de dimineață pînă la miezul nopții, imi făceam vacul la Teatru; doar din fugă de îmbracam teva. — mîncarea nu mi ia multă vreme nici acum; dar mite pe-atunci, — și, într'un sufler, eram îndărăt. De multe ori, nici nu aveam nevoie să mă ostensec, să mă duc la masă : fiindcă n'aveam para cheoară-in buzunar. Și rămîneam acolo, cufundat, într'un fotoliu moale, — rămîneam, ca un huhurez, prin întinerie; și, în liniștea adîncă ce s'asterna, la cazurile acelea ale mesici și ale odihnei, atîpream, cu-în-

clutul în căldura dulce a jețului îmbrăcat în catifea : mă cufundam, pluteam, parcă, în văzduh, instalat comod în fotoliul meu de academician. Și, cînd mă făcea să deschid ochii împăinjeniti de somn, huruitul depărtat al unei trăsurii ori meunatul de motan al vreunui automobil, ochiurile dela ușile loșilor, mi se păreau o salbă de luni pline ori ochii unei bufnițe uriașe, cari stăteau roată, împrejurul meu și mă străjuceau, mă păzeau, să nu fug parcă. Uneori, mă trezea din toropeală, un zgomot din năamtru; și, undeva, sus, într'o lojă, s'aprindea o lampă electrică, luminând o față roșie, care părea un lampion japonez, aninat acolo, în întinerie; și pornea un fișit aspru de măsură.

Protecam astfel, pînă cînd se trezea Teatru. Se auzeau : uși izbindu-se, pași pe scenă, glasuri, huruituri. Se innălta cortina. Se aprindea lingă loja Direcției un brat de becuri, ca o ramură a flori de lumină. Și prindeau a răsări, prin staluri, chipuri rase, pălării înflorite. Porneau scaptele și răsetele înăbușite ale cle-

vilor și ale elevelor dela Conservator. Scripetele scrițiau, scrițeau cu ne-caz. Un cer de cobalt se înălța, tremura în creți de apă înflorată de vînt, piecea între decourile colbăite, cari dormeau sus, învălătucile împrejurul sulurilor. În adîncurile scenei, se zăceau : fundaluri de codri, de munți; peretii unui salon Ludovic al XV-lea, — zăceau toate, clae peste grămădă, ca aduse de apă. Și oameni în bluze albastre, tirau decoururi uriașe, unblau forfota, cărăbă-nind fotoliuri grele, mese, dulapuri, în strigătele revizorilor. Și, cît ai clipi, se innăltau solemn peretii unei camere a regelui Danemarcei; se aprindea, ca o lumină de zori, rampa, răsăreau actorii, legă-nindu-se a lene; acțiunile, cu fețele umbrite de pălării de mușchetari, cu minile ascunse în manșoane uriașe. Se țeseau, neastimpărați, pe scenă vorbindu-și, ca'n piese, cu gesturi mari.

„Haide, haide, dragă; dați-i zor, face decanul scenei; să mergem și noi mai de vreme acasă, să ne mîncăm suva.

Ce : ai supă, maestre? îl întrebă o acrită, învărtindu se într'un călcîiu cu fusta involtă, înălțată ca de-un vîrte.

— Nu, fetito, răspunde maestrul zîmbind și prinzind-o, cu gingășie, de gusulită; nu, dar știu : cum zice în „Curierul de Lion”.

MELANCOLIE

*Însîngerat în purpură apune,
Pe deal, departe 'n orizontul serei,
Al lumii far în veșnică veghere,
Făclie sacră cu aurii cunune.*

*Pierdut în gânduri, mă frămînt cu firea,
Și 'n cântec lin, duios ca o poveste,
Zefirii-mi cântă-mi basm ce nu mai este,
Și-un ris de moarte-mi turbură gândirea.*

*Treptat năframa 'ntunecată-a nopții
Înneacă 'n negre cute lumea 'ntreagă.
Cuprîndă 'n ea și inima-mi pribeagă,
S'o treacă 'n somnu 'ndurător al morții!*

Galati.

Ioan Vasiliad

Și întorcîndu-și profilul de medalie română, în lumina rampei, late din palme și întrebă, umflîndu-și glasul, ca într'un rol de melodrama :

„Gata copii, gata? Haideți, să începem, să începem, că-i tirziu...”

— Să începem, maestre, strigă cîteva glasuri tinere.

— Iată-mă's, maestre, salută o acrită, năvălind în scenă, în freamîntul fustelor de mătase.

— Mașinist, aprinde rîvclă intilia. Așa, bun... face decanul frecîndu-și palmele. Haideți, la loc copii; tăcere... Nene lancule, la cuscă...”

Și suflerul se strocoară în gaura lui ca un soarece

„Mai facem odată, copii, actul al II-lea...” glăsuște maestrul.

Ușa dela loja Direcției hurue. Cîteva capete de pe scenă și din staluri se întorc spre loja în care răsare barba asiriană a domnului director.

„Gata?” strigă directorul de scenă, bălînd din palme.

Soaptele suflerului pornesc ca un susur, — și jocul începe. O ușă din sală se deschide, și intră, înec, în sanctul armurei de tinichea, umbra regelui Danemarcei, cu abra albă, care i se revarsă pînă la mijloc, ca o cascadă inspumală; și, așezîndu-se într'un fotoliu, așteaptă acolo, în întinerie, să-i vie rîndul, cînd trebuie să răsară pe tărîmul mării, ca să geamă prelung, ca din fundul mormîntului în suerul vîntului și vuetul valurilor, strigîndu-și fiul :

„Hamleect... Hamleect... sunt umbra tatălui tău...”

Ducîndu-mă astfel la Teatru, stînd într'un fotoliu, de dimineață, dela nouă și pînă la miezul nopții, ca un biet actor, care în zadar așteaptă să-i dea Direcția și lui un rol, în care să-și arate darurile. — m'am pom-nit, într'o bună dimineață că iubesc și eu, ca refericitul print al Danemarcei, pe eterica și alba Ofelie. Și, noaptea, tirziu, după Teatru, în loc să mă culc, — visam, cu ochii deschisi, la fata lui Polonius, și mă prindea ziua făurindu-i sonete. Seara, în antracte, mă strocuram, pe scenă, undeva, într'un colțon; și acolo, ascuns după un decor, îi pîndeam fiecare mișcare, căutam să-i prind fiecare vorbă; și cînd vr'un actor se apropia de ea și o prindea de lărbie ori de talie, — o mină nevăzută îmi flutura pe dinaintea ochilor o năframă roșie; și geozia mă mușca de inimă ca o fiară. Și, atunci, pipernicitul de mine, — eu omul să mă sufler vîntul, — simțeam năvălîndu-mi în brațe puteri să sugrum un taur; mă simțeam creștînd în suflarea de uragan care-mi bătea în suflet, ca'n vînteauna unei bărci, îmi nălucea pe dinaintea icoana întunecată a lui Otelo; și, dirtr'odată, mi se părea, că port, la sold, itaganul Maurului din Venetia, sîn cap ceiful lui de pene. Și, din umbra decorului plin de colb și de pinze de paitanjeni, nu mai pîndeam eu, ci însusi Otelo : Ochiul lui ardeau ca doi bani noi de argint; dinții lui scrășneau albi ca dinții unui lup. Sta să se prăbușească; să sugrum, cu degete de cîțel, gîtul care se înălța alb, zvelt, rotund, ca de marmoră din pieptii rochii de mătase. Iar cînd o vedeam pe gînduri singură, într'un ungher al scenei, îmi ziceam, că se gîndește la mine, că-și spune, în gînd, ultimul meu sonet, în care, fiecare rînd, fiecare cuvînt, era o sărutare de foc; sonetul meu care o strîngea nebun la piept; sonetul meu care ingenuchia la picioarele ei, care se tira în pulbere și-i sărula pantofii. Sătunci îmi venea să mă dau de-a tumba, prin mijlocul scenei, ca un clovn... Cînd juca ea, aplaudam și strigam, de se'ntorcea lumea și se uita la mine.

Într'o seară, debuta într'un rol croit parcă anume pentru ea : un rol care-i venea ca o rochie turnată pe trupul ei mlădios. — mi-am vindut palto-

nel și cărțile, și am cumpărat un buchet de camelii. Și — după actul întâi, — i l'am trimis printr'un ușier, care s'a uilat ciudat la mine, plecându-și ochii asupra ghetelor mele scelțite și întrebându-mă:

„Dela cine?”

— Dela un domn!... am dibilit, răsbindu-mă pînă'n albul ochilor, pînăndu-i în palmă toți gologanii pe care-i mai aveau în buzunar; și am fugit zăpăcit.

A doua zi, pe un colț de masă, la cafelea, îndrăsnii să-i scriu o scrisoare, în care li spuneam, că acel care li trimite în fiecare zi un sonet, — ca pe-o ficie din inima lui, — o rează să-i dea voie ș-o vadă. Ș'o rugam: răspunsul — oricare ar fi — să mi-l trimetă prin aducătorul scrisorilor. Eșii, chemai un comisionar, și dădui scrisoarea și-i susei să-mi aducă răspunsul la cafelea. Stiam, că la ceasurile acelea trebuia să fie acasă.

Peste o jumătate de ceas, comisionarul îmi întinse un bilețel (trandafiriu. El smulși, cu răsufliarea oprită: înăuntru un bilet. Literele îmi jocosau, urechile îmi vijiau, și cafelea-mă prinse a se învîrți ca un scrinceteb cu cai. Subt numele ei, cu slove mărunțele: „Te aștept azi, după masă, între 2 și 3". Era: una... mai aveau un ceas... Mă ridicai: dar îmi aruncai ochii în oglinda cafelei și mă văzui întreg, din creștet pînă'n tălpi, cu ghetele scelțite, cu genuchii pantalonilor eșii, încovoiați. — de-mi făceau niște picioare nenorocite de cal de saca. — cu surtucul înverzit, lestruit în ecate, cu minciile scurte, — îmi veni să fac țandări ceacea de șvarț de pe masă și paharul cu apă; să ridic bastonul, și să sparg oglinda, care-mi răsenise parca: „Privește-te în ce hal ești.” Și căzuți, moale, pe canapea, ea ameti de o lovitură de măciucă. Stătui acolo, ca o zdreanță omenească, cu ochii în gol, mărșii ea de spaimă; și nici un crîmpei din forma dimprejur, niciun cuvînt, nu ajungea pînă la mine. — zăceam, parca, în întunericul unei drăpastii.

Și, într'o după amiază, la repetiție, mă strecurai, ca într'alitca dată, pe scenă. Juca și dansa. Și, într'o pauză, cum sta pletisită, pe o canapea, întearse capul, căuțind pe cineva; și dîndu-și ochii de mine, făcu glasul moleom, ostentiv:

„Baete, lii bun, te rog; și du-te peste drum, și spună să-mi aducă un capuținer”. Și si roziămă iar capuținer'o mină.

Zgrebuilit, în paradesiul meu vechiu, pătruns de ploaie, mă luase drept un om de serviciu. Am eșit, am trecut strada, prin ploaia cu lapoviță — în două, care cădea de dimineată. — și am intrat în cafelea: să-i spun unui chelner să-i ducă capuținerul.

Zile triste

Zile triste, toamna trece
Și ea toamna trec și eu;
Astfel căt voi mai petrece
Știe numai Dumnezeu.

Drumu-i trist și trist e satul,
Plânge valea, și n'zăvoi
Numai berzile-și au statul
Cum să plece de la noi.

Frunza-i moartă, vîntul rece
Bate 'n pomi sălbatice, greu.
Zile triste, toamna trece
Și ea toamna trec și eu!

I. Constant Băicoianu

ARTĂ ȘI A TISTE

Octav Băncilă

— Cu prilejul noii sale expoziții —

Puține sunt marile personalități artistice pe urma cărora rămân opere ce glorifică, nu numai activitatea acestor puțini, dar și numele țării care a avut parte de asemenea rare intrupări ale talentului.

Iar în vremea noastră de atotputernică și infatigabilă reclamă, grație căreia se ridică „maestrul”, ea ciuperecile, după câteva ședințe de mutuală admirație la cafelea, — poți să numeri pe degete pe acei ce merită cu adevărat banalisatul calificativ favorit cercărilor cubotino.

Octav Băncilă

Printre acești puțini chemați cu adevărat să oficieze marea slujbă a creației, în artă — trebuie socotit și Octav Băncilă, pictorul ieșan care a revoluționat placida noastră atmosferă artistică, cu operele lui de un umanitarism cu desăvârșire caracteristic.

tura lui Băncilă, dela alegerea subiectelor ce tradează încă, numai dragostea față de lumea celor mulți și necăjiți, — și pînă la tratarea, la executarea ori și cărei păuze, în — toate domniind ardorile unui temperament, multă vreme închis, ea o floare rară năpădită de burnene cotropitoare.

Dar, slavă Domnului, pictorul a putut să se scuture de pălămida ignoranței ce-l măhușise, la întâiul semnal puternic, dat în 1907 — isbutind, acum două ani să se afirme ca unul din acei ce dau caracterul unei epoci în artă.

Cu atât mai mult trebuie privită din acest punct de vedere actuala expoziție a lui Băncilă, cu cât umanitarismul lui, căpătînd forma perfect adecvată năzuințelor noastre sociale imbrățișează cu căldură viața singurului proletariat existent în țara noastră.

Și acești țărani din operele pictorului ieșan nu mai surprind prea mult, înfățișându-se, așa cum îi știm eu toții, — cam negrijulivi la îmbrăcăminte, lipsiți de straiele de sărbătoare, însă plini de vîlaga sîngelui vîrtos ce sbucnește în fețe și brațe cărămizii.

De aceea și — trăiesc cu adevărat viața lor eroii lui Băncilă ce ni se înfățișează în atmosfera vie a cămpului, în toate ipostazele neîntreruptei lui munci, și de aceea mișcarea sîngelui pusă în acord cu aceea a atmosferei în care se mișcă se taie pe vînză în vigoriile unei palete scaldate în lumină.

Sub un cer frumos de multe prevestitor își mișcă pașii largi „se-mănătorul”, care, ca și un preot, picură printre degete aghiasma rodului viitor.

E pânza cea mai mare din actuala expoziție și căreia zadarnic s'ar căsmi vreun căuțator de pete în soare să descopere cea mai mică lipsă. Aceiași armonie domnește și în „Zi de grevă” și în „Pax” — am-

Col puțin tot atăta de caracteristică este și o altă lucrare de primen-siuni — „La arat” — în care bătrînul plugar, alb colilie, apăsat cu greu în coarnele plugului, în vreme ce nepoțelul, cu ciomagul în vînt, hănește căt îl tin baerelu, pe lîngă cele două perechi de jucani zdrave-ni, inhamați la plug.

E bucolică cinstit adevărată a noastră, așa cum așteptam de mult să se ivească, de cănd ajunsesem la supra saturatie de atăta dulceagă pictură cu plugari de operetă și cu plāvani de mucavă albă...

Aceiași gamă deplin armonioasă și de un realism sănătos, euceritor, o păstrează Băncilă, pînă și în tratarea celor mai mărunte subiecte — unele mici interioruri de curți și câteva buchete de flori — de predilectie, cele cămpenești — reușind cu aceeași ușurință să exprime viața cu toată puterea unui temperament triumfător.

Aceasta lămurește și iscusința cu care artistul isbuteste să creeze adevărați eroi de epoece din chiar bu-nale capete de studiu, chiar și atunci — și mai ales, poate — cănd se atînteste pe vre-uu cap de țigancă, sau de țigan zătar.

Iar pleu-air-ul vibrant în care își înfățișează eroii dovedește, pînă la evidentă, munea îndărjită a acestui dușman al picturii lascive, pe îndelete, de atelier, din care arare-ori poate să fie dată afară mediocritatea.

Și de aceea pictura sănătoasă a acestui meșter iscusit al artei românești din acești ani, de lăncezeală a personalității în artă; și-a făcut numeroși și foarte serioși ucenici.

Cum poate fi altfel interpretat gestul cu care atâți amatori de artă, cunoscuți și necunoscuți, s'au grăbit atât de mult să arboreze drape-lul păcii, dintre ei și artist, prin albul biletelor de vizită — în căt la apariția acestor șiruri abia de vor mai fi rămas câteva lucrări nevăndute, din cele peste o sută expuse de Băncilă!

Ion Gruia.

Alte două expoziții INTERESANTE

Bulgăraș. — Maria Ciurdea Steurer. — Josef Fr. Steurer. — B'Arg

Desvoltarea gustului artistic începe să-și dea roadele și în Capitala noastră. Mai multe expozițiuni s'au deschis în toamna aceasta, și, fapt îm-bucurător, s'a făcut numeroase rețineri de piuză și desernne.

Între expozițiile recente sunt aceea a pictorului Bulgăraș și expoziția soților Steurer — în colaborare cu pictorul B'Arg. Cea dintîi s'a deschis în str. Corălicii 2, lîngă Atena, iar cea de a doua în B-dul Academi-cii.

Pictorul Petre Bulgăraș e tot unu puternic în redarea liniilor energice și definitive. Acest artist face psihologie în portretele sale și am impresia că subiectul portretizat e analizat sufleteste așa cum ar face un om de știință într'un laborator de psihologie experimentală. Portretele sunt adevărate sculpteri pe pînză, imagini lașidare din care nu poți stîrbi o linie și nici să daogii.

Melancolie, Auto-portret, Cap de expresie, ca să citez numai câteva, verifică admirabil convingerea realității mai sus. Dar sufletul acestui artist gîie să immortalizeze pe pânze și zîmbetul nevinovat al florilor, frăgezimea lor, armonii de compozitie și colorit în care stăpânește tehnica picturală cum e în Căldărnașa popel, în Albăstrele sau în Trandafiri.

În pîdnre, Peisagiu de munte ni-l desvîlne pe artist ce peisagist ar vrea parca să spună că nu face numai portrete deși portretistul masiv se lămurește mai mult din tot ce expune pictorul Bulgăraș care prin Sîrșul Au-

Figurea de Băncilă

Aceasta-i tîntăia impresie ce țiu-lasă cele peste o sută de puternici înfățișări ale vieții, pria prismă cădă și de o vehemență de entuziu, ce-i peste puțină să nu captiveze, pînă și pe cei mai înclinați picturii dul-cege, subiecte pe palete pline de fe-lurite serbeturi.

Nu-i nimic conventional în pic-

bele, singure proclamații ale proletari-riatului vîrtic, durale de munea cinstită și cinstit recunoscută și, deci, dușman neîmpăcat al ori și că-ror gesturi agresive.

Simbolice se îndoaie oțelul sabiei sub talpa de urias a muncitorului cu spete de taur și cu brațe de at-let!

rei a știut să ne străcoare în suflet ispita unui zămbet feminin.

Doamna Maria Ciurdea-Stencer e aceeași minunată în portul a sufletului de copil. Inimă-i de mamă ne face să surprindem ține pe care nici un le-am bănuț. Sunt, în pânzele ce

gen care-i prinde de minune și, măr-turisese sincer, mi-e teamă să nu gre-șescă apucând altă cale.

Se poate, totuși, ca pietura în stil mare să ne descopere o nouă față, necunoscută încă, a personalității a-cestui artist.

Leon Hiescu

PORTRET

de Bulgăraș

expune, momente interesante de dră-gălășie infantilă cum am remarcat în **Ce baie rece!** sau în **Băiatul meu**. Dar d-na Ciurdea-Stencer ne aduce și altceva cu totul nou. Vigoarea unor linii definitive cu care știe să se por-tretizeze în variate atitudini. **Costu-mul negru** e un remarcabil auto-portret ca și **Cu maramă** sau **Portretul meu**. În desenele colorate, aceiași finețe cu care ne-a obicinuit încă din anul trecut.

Soțul d-nei, pictorul Iosif Fr. Ste-nerer e un Leubach în felul său. Are minunate peisajii de munte, cu ce-ruri profunde și un colorit original. Cine l-a cunoscut anul trecut, îl cu-noaște altfel acum. Nu e numai sa-tira crudă a tipurilor rupte din so-cietate și prinse așa cum le-a pecc-luit destinația dar e și sufletul îndră-gostit de natură. **Iarna, Drum închis, Nocturnă, La munte** sunt câteva peisajii pe care le menționez la întâm-plare. **Mutră, Două tipuri, Unul cu barbă** sunt puternice expresii de i-ronic.

Un gen pe care n'ar trebui să-l părăsească pictorul B'Arg e acela al caricaturii. Desenator abil, cunoscă-tor adânc al subtilităților acestei ar-te, acest artist are multă vioiciune și mișcare în fixarea atitudinilor carac-teristice ale variatelor tipuri din so-cietatea noastră. În **Vremea algerilor** sunt două lumi, e definiția unui con-tract puternic între candidatul care cere voturile și colegiul al III care i le dă. **Dela Monte-Carlo, Haine Vechi, Pierde-Vară, Zel'ig-Șor, Siesta, La Casino, Cochetație, De alegeri, In-durerat** sunt interpretări după natură ale comicii care râde în fiecare din noi.

Artistul a văzut aceia ce nu vede însă toată lumea și a satirizat per-fect, — cu o linie simplă sau curbă o anumită atitudine sau un gest anu-mit.

Autoportretul e însuși B'Arg. un tip de boem incorigibil, sans sens et sans souci, care trece prin viață fluc-rând și ucpăsător de goliciunea pun-gei când se știe cu sufletul bogat.

Ar fi păcat să părăsească acest

INSTREINAȚII

*Vă cheamă azi instreinații,
Ne spune-un glas tremurător,
Ne spune azi vîind Carpații,
Și Nistru 'n valu-i plîngător.*

*Vă cheamă azi inebunite,
Bătrâne mume din Banat,
Ardealul strigă vă trimite,
Că-i plîns și jale 'n ori-ce sat!*

*Din temniți și de prin morminte,
Înăbușite voci de sclavi,
Vă strigă azi, v'aduc aminte,
De frații voștri, șoimii bravi.*

*Vă cheamă azi instreinații,
Cu ochii stinși cătînd la voi,
Și voi dormiți când strigă frații?
Dormiți voi azi, Români eroi?*

*Sau ați uitat că pier în șanțuri
Iobagi cu zecile de mii?
Un neam întreg se sbate 'n lanțuri
În groapă morți, în temniți vii!*

*—Nu i-am uitat, îi știu prea bine
Și vom pleca 'n curînd și noi,
Ca nu, în ceasul care vine,
Să fim mișei, ci toți eroi.*

*Vom birui, ne spun strămoșii
În cartea cehinului trecut,
Și-om cuceri întreg Ardealul
Și țara dincolo de Prut.*

*Și atunci vor fi Carpații scutul,
Cînd valul Tisa 'și va înălța
Și ea intra 'n pămînt tot Prutul
Iar Nistrul cursu 'și va schimba.*

Constanta

Paul Morfeș

Noul învățător

— NOVELA DE ALPHONSE DAUDET —

Ce mult s'a mai schimbat școala noastră, dela plecarea d-lui Hamel. Pe vremea lui, aveam câteva mi-nute libere, dimineața cînd ve-neam. Făceam cere în jurul so-bei, ca să ne desmorțim degetele și să scuturăm zăpada de pe hainele no-astre. Vorbeam încet, arătându-ne unul altuia proviziile pe care le a-veam în coș. Clipele acestea de o-dihoară, îngăduiau acelora cari locu-iau departe, la capătul satului, să ajungă la timp pentru apelul și pen-tru rugăciunea... Azi nu mai e ace-lasi lucru. Trebuie să ajungi fără nici o întârziere. Prusianul Klotz, noul nostru învățător, nu glumește. De la orele opt fără cincă, e în pi-cioare pe catedră, cu bastonul lîngă el și vai de acei cari întârzie. De-accia în curtea școlii n'auzi la ora aceea decât pași grăbiți și voci cari găfăie strigînd dela poartă: „Pre-zent!”

Nu începe nici o seuză cu prusia-nul acesta grozav. Nu poți să-i spui: „Am ajutat-o pe mama la spălatul zafelor”... sau „Tata m'a dus în țîrg cu el”. D. Klotz nu vrea să audă a-șa ceva. Ar spune cineva că pentru ticăloșul acesta de străin, n'avem nici casă, nici familie și că ne-am născut școlari, cu ghizdăul pe u-măr, numai și numai pentru a în-văța limba germană, și a primi lo-vituri cu nuiaua. Ah! multe lovi-turi am mai primit la început. Prăvălia noastră e atât de departe de școală și se face ziua așa de târ-ziu, iarna. Mai pe urmă, cum mă întorceam mereu acasă cu pete roșii pe mâini, pe spate, pretutiudeni, tata a hotărît să mă interneze la școală, dar mi-a fost foarte greu să mă obișnuiesc.

În afară de d. Klotz, internii mai au de-afacē cu d-na Klotz, care este și mai rea de cît soțul ei, și apoi o multime de copii ai în-vățătorului, cari fug după tine, pe seară, strigînd că toți francezii sunt prosti, prosti... Din fericire mama vine în fiecare Duminică să mă vadă, aducîndu-mi tot felul de pro-vizii și cum toți ai casei sunt foarte mîndrețosi, sunt destul de bine vî-zut la școală.

Unul, pe care îl plîng însă din toată inima, e Gaspard Hénin. El doarme într-o mansardă mică cu toți internii: De doi ani e orfan, iar unchiul său, morarul, ca să se scape de el, l'a internat la școală.

Cînd a venit acasă, era un băiat voinic de zecē ani, ce părea că are cincisprezece, obișnuiri să alerge și să se joace în aer liber toată ziua, fără să bănuiescă măcar că tre-buie să înveți să citești. De aceea, la început, nu făcea de cît să

plîngă prelung, în tocmăi ca un că-țeluș care ar fi legat; era o fi-ro foarte bună și avea o privire blîndă. Cu multă răbdare, d. Hamel, vechiul nostru învățător, reușise puțin câte puțin să-l obișnuiescă cu viața de școală, și cînd avea de făcut vreo cursă prin împrejurimi, trimitea pe Gaspard, fericit să se simtă liber, să se bălăcească în toate bălțile dru-mului și să fie mîngăiat de razela puternice ale soarelui. Cu venirea d-lui Klotz însă, totul s'a schimbat.

Sărmanul Gaspard, care cu atîta greutate reușise să învețe limba franceză, n'a putut nici cînd să ro-ștească vre-o vorbă germană. Ore întregi se încurea la aceeași decli-nație și vedeam cu toții în sprîn-cenele-i încernate, mai multă încă-păănare și mînie, decât atenție. La fiecare lecție acciași seuză înce-pea:

„— Gaspard Hénin, ești la lecție”.

Hénin se școală supărat, se lea-găună căva timp, apoi se așază la loc, fără să îngăne o vorbă. Atunci învățătorul îl bate și d-na Klotz nu-i dă să mănînce. Dar toate astea nu-l fac să învețe. Adesea ori seara, cînd ne uream în odaia noastră să ne culcăm, îi spuneam: „Nu mai plînge, Gaspard, fă ea mine. În-vață să citești nemțește, de vreme ce oamenii aceștia sunt mai tari”. Dar el îmi răspundea meren: „Nu, nu vreau, vreau să mă întorc din nou acasă... Vreau să plec de aici!” Era o idee fixă.

Nostalgiea primelor vremuri îl cu-prinsese dia nou și, dimineața îl ve-deam cum era în pat cu ochii țintă, pricepeam că se gîndea la moara, care se deștepta la ora asta, și la frumoasă apa curgătoare, în care s'a scaldat în toată viața lui de copil. Lucrurile acestea îl atrăgeau de de-partē. Și brutalitățile învățătorului nu făceau nimic alt, de cît să-l împingă cît mai departe în hotăriri-le-i nostalgice. Uneori după lovit-urile de nuia, văzînd ochii lui alba-ștrii întunecându-se de mînie, îmi spuneam că în locul domnului Klotz mi-ar fi frică de privirea a-ceia. Dar îndrăcitul Klotz n'are tea-mă de nimic. După bătaie, foamea; a mai născocit închisoarea și Gas-pard aproape nici nu mai ese de-acolo. Totuși, Dum-inea trecută, cum nu eșise de vre-o două luni, a fost luat cu noi, pe cîmp, afară din sat.

Era o vreme minunată și noi ne răsălam în aerul liber, alergînd voioși de colo pînă colo, fericiti că simțim vîntul rece, care ne făcea să ne gîndim la zăpadă cu toate pe-trecerile ei. Cu în totdeanna Gas-pard stătea la o parte, retras, jucân-du-se singur cum obișnuia el. În clipa cînd ne așezăm iarăși în rînd, ca să plecăm, Gaspard nu era nică-ieri. Il căutam, îl chemăm. Fugise, că să fi văzut atunci mânia d-lui Klotz. Chipul lui gras, era vînt de mînie și scotea tot felul de inju-rături nemțești. Cu toții eram nes-pus de mulțumiți. După ce trimisese pe ceilalți în sat, luă doi băieți mari cu el, pe mine și încă pe un altul și iată-ne plecați spre moara lui Hénin. Noaptea cădea. Pretutin-denea casele închise. Lumea stătea la masă, o suviță de lumină lunea pe drum și mă gîndeam că la ora asta, trebuia să te simți foarte bine, adăpostit undeva într-o casă.

Cînd am ajuns la Hénin, nu mai era nimeni afară și în vreme ce un argat ne deschise poarta, vitele to-ate se mișcară pe paie și un fîlăit prelung de aripi se auzi în coteț,

ca și cum animalele ar fi recu-noscute pe d. Klotz. Oamenii de la moară stăteau jos în bucătărie, la masă, — într-o bucătărie mare bine luminată și bine încălzită. Întro morarul Hénin și soția lui, Gas-pard, în capul mesei, avea înfăț-

Generalul Șekow, comandantul suprem al armatei bulgare

garea veselă a nunei copil fericit, răsfătat, mângăiat.

Pentru a-și explica prezența, spusese că era ziua nu știu cărui arhiduce, — o vneanță prusiană. — și toți sărbătoreau acum sosirea lui. Când zări pe d. Klotz, nefericitul se uită în jurul lui, căutând o ușă deschisă pentru a fugi; dar mâna groasă a învățătorului se abătuse deodată pe umărul lui, și, într-o clipă unchiul fusese înștățat de fugă. Gaspard își ridicase capul, nu mai avea chipul acela rușinat de școlar. Și atunci, care de obicei, vorbea atât de puțin, începu să vorbească de odată:

„— Ei bine da, am fugit! Nu mai vreau să mă duc la școală. N'am să învăț nici odată limba germană, o limbă de hoți și de ucigași. Vreau să vorbesc franceză, cum au vorbit tata și mama!”

Tremura era groaznic la vedere.

„— Taci, Gaspard” îi spunea unchiul: dar nimic nu-l putea opri.

„— Bine... bine... Lăsați-l... Am să viu să-l iau cu jandarmii!”

Și d. Klotz, râdea cu răutate. Pe

masă se afla un cuțit mare, Gaspard

il luă cu un gest grozav, care făcu

pe învățător să se retragă.

„— Ei bine, adu-i pe jandarmii!”

Atunci unchiul Hénia, cărnia începea

să îi se facă frică, se aruncă asupra

nepotului său, îi scosese cuțitul

din mână, și am văzut un lucru

grozav. În vreme ce Gaspard striga

mercu:

„— N'am să mă duc... N'am să

mă duc...” Sărmanul copil fusese legat.

Nefericitul, făcea spume la gură

și chema pe mătușa lui care se

înțorse iar în odaie, tremurând și

plângând. Apoi în timp ce se îmbră

mau cați la căruță, unchiul ne rugă

să stăm la masă. Mie, cum vă

puteți închipui ușor, nu mi-era

foame; dar d. Klotz începu să mănâ

nânce cu o poftă sălbatică, și în

moment ce mânca, morarul îi cerea

scuze pentru injuriile pe care

Gaspard i le spusese atât lui, cât și

la adresa Majestății Sale împăratul

Germaniei. Ce înseamnă și frica de

jandarmi.

Ce întoarce tristă, Gaspard în

țins în fundul căruței pe paie, ca

un animal bolnav, nu mai spunea o

vorbă. El credeam adormit, obosit de

atâta mânie, obosit de-atâtea lacrimi

și mă gândeam că trebuie să-i fie

foarte frig, fără manta și cu capul

gol cum era; dar nu îndrăzneam să

spun nimic, de teama învățătorului.

Ploaia era rece, d-l Klotz, cu eloga

trasă bine pe urechi, lovea calul fre-

donând. Vântul făcea să tremure lu-

mina felinarelor și mergeam, mer-

geam înainte pe drumul lung și în-

ghețat. Eram departe acum de mă-

ră. Nici nu mai auzeam zgomotul

stăvilărilor, ecul de deodată o voce

stinsă, plângătoare și rugătoare, se

auzi din fundul căruței și vocea a-

ceasta spunea în dialectul alsacian:

„Losso mi fort gen, herr Klotz...”

„Lasă-mă să mă duc d-le Klotz!”

Era așa de trist să auzi glasul ace-

stea încât lacrimile mă năpădiră,

d-l Klotz, zâmbea cu răutate și urma

să cânte, în timp ce vroea calul să

pornască mai repede.

Peste o clipă, glasul reîncepu:

„Losso mi fort gen, herr Klotz” și

meru aproape cu același ton rugă-

tor și stins. Sărmanul Gaspard, ai

fi crezut că rosteste o rugăciune.

În sfârșit, trăsură se opri. Am a-

juș. D-na Klotz, aștepta în fața

școlii și era atât de măștiată im-

potriva lui Gaspard Hénia în căl-

voia să-l bată. Dar prusianul o im-

pediea, spunând cu un zâmbet rău:

„Voiu avea grijă de el, mâine...”

Pentru azi e destul!... O! da, era des-

tu! Nefericitul copil clănțănea din

dinți, avea friguri. Învățătorul fuse-

se nevoit să-l culece numai decât.

Și eu deasemenea în noaptea a-

ceia, cred că am avut friguri; tot

timpul simțeam zdruncinările că-

ruței și auzeam pe sărmanul meu

amic, spunând cu glasul lui uespus

de dulce: „Lasă-mă să plec, domnule

Klotz!”

Trad. de Constantin A. I. Ghica

SCRISOARE

Adresa, de un mi-o mai știți,
Întreabă pe paznic. — În pare,
Că-i crucea a doua 'a cărare
Pe stânga, din poartă, cum viu...

*Iubito, mi-ai spus că o să viu,
Și-acuma te-astept, este toamnă;
Răbojul eu zile se nseamnă;
Nu care cumva să întăzii...*

*Eu dormic, în fece noapte,
Din groapă mă scot și te-astept;
Dar paznicu-i pururi deslept.
Și-i greu să nu-mi prindă din soapte*

*Scheletul, când umbiu, imi sună,
Din table nșirat parc-ar fi,
Iubito, cât tremur, de-ai ști,
Tu însu-ți m'ai plânge, nebună.*

*Mi-e greu fără tine în groapă
(Vezi cătu să nu mă mai minti),
Căci morții să nu crezi că-s sfîrși;
Nimic, de la viu, nu te scapă.*

*Ce n-ai da, azi lângă mine
Scheletul lipit să-ți sinti,
Și totuși, cu groază, presimt
Că scărba mi-ar fi lângă tine.*

*Sortiți a meu esti să fi,
Oricît în nervere-ți te-ai sbate.
În lume un tăle e la toate,
Și altul, la noi, când ne vin.*

*Iubito, mi-ai spus că o să viu,
Și-acuma te-astept, este toamnă;
Răbojul eu zile se nseamnă;
Nu care cumva să întăzii...*

Ion Scăenaru

In fața publicului

— Povestire de MAXIM GORKI —

(Urmare și sfârșit)

Nu mai agitație nu, — de aceasta aveți o neputătoare teamă. Totuși vă trebuie o oarecare temă de discuție, trebuie să distrați cu un ce oarecare pe onșteții voștri — și asemeni cereșilor de pe la ușile bisericilor, întindeți mâinile către literatură, ca aceasta să vă dea ceva spre înveselirea voastră.

Literatura e pentru voi un fel de adaos, o de mult întrebuințată aromă pentru viața voastră posomorâtă. Vă place când oamenii scriu cu sânge și fier, dar! atâta doar, că vă place și alta nimic! — Nici iubirii n-are veste dispariția voastră, — dacă v-ați enfunda în pământ, nimic nu s-ar schimba pe pământ. Scriitorul închise ochii în prada unui simțământ de teamă, — i se părea, ca și cum l-ar atrage, în adâncu-i un vârtej.

Și după ce deschise ochii iarăși, stăteau în fața lui, într-o strânsă imbulzeală, oameni cu totul ordinar, cu fețe surâzătoare și ochii strălucitori de plăcere, ca ochii copiilor, cari zăresc o jucărie nouă. Și toate dimprejurul său erau simple și comune. Surâsurile și privirile prietenoase îl făcură să simtă căldură în jurul inimii, simțământul de frică îl părăsi și scriitorul ar fi vrut să vorbească publicului, de-a dreptul, dela rărunchi.

Respiră cât putu de adânc și în timp ce își puse mâna pe inimă, ce zvăneca, el reîncepu:

„Admiratorii mei!”
— „Bravo. Bravo!” „Psi!” „psi!”
— „Tăcere” Și el vrea să urmeze?
— „Admiratorii mei! Atențiunea voastră imi gădila inima în modul cel mai plăcut — și cred că vă înțeleg. Fiind copil mic alergam desea în urma muzicii militare, dar nu era muzica cea care să mă intereseze, căt, în deosebi, modul cum își unfla făclele, soldatul care salla tu goarna cea mare. Intocmai așa-i și eu voi: nu literatura vă interesază...”

— „Bravo!” (tipă publicul: „Vă iubim”, urlă un oarecare. „Sincerile mele mulțumiri” strigă mișcat scriitorul.

„Bravo. Bravo!”
„Domnilor! — strigă croul meu. într'un entusiasm plin de avânt „Să fim sinceri, unul față de celalt!”
„Bravo!”
Dracul stătea însă, meru, la spa-

tele scriitorului și râdea, vicleanul. „Sunteți stoicei — răsună vocea oratorului, — pentru-că sunteți robi. Sunteți bătuți și voi tăceți, sunteți insultați și voi zămbiți. Vă revoltați cel mult în contra femeilor voastre, atunci când bucatele nu vi se par gustoase, altfel însă, voi nu suferiți de cât pe urma neîndeplinirii lăcomiei după plăcerile existenței, sau pe urma invidiei și ureii unuia față de celalt, sau pe urma deranjării stomacului vostru.

Când vă strânge cizma, strigați: „O, cât de multă dreptate are Schopenhauer!” și când auziți cuvântul „libertate”, voi engețați: „Ce mi-e Heceuba?”

Dracu să vă ia pe toți, împrenuial Ah, dacă ați ști, cât de miserabili și desgustători sunteți și cât de grozav e a trăi în mijlocul vostru! Vi se spune: Viața e groaznică, e iutuneacă, picură peste tot, numai sânge, — voi însă și o credeți, căci viața voastră e numai trivială și plătisitoare, — și dacă cineva vă spune cât de oribilă e această trivialitate și nu vă interesează de cât, dacă ceeace vi s'a spus, a fost destul de frumos exprimat. Voi sunteți esteți, cari se înecă în mardărie, dar cari ar prefera să înghită mai bine această mardărie, decât...

Publicul începu să se răspundească, rând pe rând, — el nu este un prieten al discursurilor lungi. Dracul însă râdea întruna — el știe cât prețuese toate istoriile acestea.

Oratorul, însă, era cu totul pătruns de înalta sa problemă și nu observă nimic.

„Viața e o poemă eroică” — continuă dânsul — „omul însă caută hătaia pulsului vieții și nu o găsește, el ar voi să știe toate și n'are puțință, el vrea să fie tare ca tatăl din cer și un ce în stare să devie stăpânul propriilor sale slăbiciuni. Auziți-ți voi care ceva despre adevăr și dreptate? Simțiți-ți vre-odată dorința de a vedea mândri, liberi și buni pe toți oamenii pământului? Voi nu voiți, de cât, să fiți săni, să stați binisor la căldură și să teroriizați și să stricați pe femeile voastre, sub pretextul iubirii. O viață comodă, învechită, nesgomotoasă! — asta-i fericirea voastră!”

Și dacă faceți uneori astfel, de parcă ați dori o altă fericire — atuncea voi vreți a schimba moneta de argint. Cine vrea să aibă fericirea, trebuie să aibă brațe puternice și musculoase, — voi însă sunteți cași, slabi, subrezi; voi nu puteți prinde nici măcar o muscă, fără aparate ajutătoare, ei întrebuințați pentru aceasta foi de hârtie, cu inscripția „Moartea muștelor”

Mie mi-e milă de bietele muște și am simpatie pentru ele, căci ele doar vă mai turbură, cu bâzăitul lor, viața voastră de trândăvie.

O! cu câtă plăcere as vrea să scriu, pentru voi, o astfel de hărtiță cu inscripția „moartea muștelor”, ca, atunci când veți citi-o, să vă sfășie inima o neliniște violentă. Aha! începe să vă cuprindă teama: am găsit, deci, mijlocul potrivit. Voi criticați viața, nu mai atunci, când nu vă ajunge teafa pentru întreținerea familiei, sau când vă devin necredincioase femeile din cauză că sunteți din cale-afară, de plătisitori.

Atuncea, da, atunci ofțați și filozofați, și viața vi se pare grea și vrednică de dispreț, până când vi se ureă teafa, sau, până când ați găsiți iar o amantă. Și tocmai cu mormântul vostru senil, cu croncănitul decepționismului vostru răspingător, cu vactele voastre asupra vieții, voi umpleți această viață și otrăviți inimile copiilor voștri, siliți să asculte, și dânsii, vesnice voas-

Generalisimul armatei franceze Joffre inspectează tranșeele.

Femeia în război

tre vaete. Voi fi învățați să stimeze și să tindă la toate mișcările și banalitățile vieții, și găsirea lor se tocește asemeni unei spade, cu care tai crengi în loc de capete. Și apoi pornește și acești copii ai voștri, oșosiți de palavrele voastre simfite asupra vieții, pe care nici n'o cunoașteți, pornește și ei cu totul pe urmele potecii bătute, îmbătrâniți prea de vreme, jalnici și cu inima rece. Ei merg și își caută o existență caldă, liniștită, plăcută, o găsească și viețuiesc apoi liniștiți pentru dărușii, după pilda părinților.

Ei sunt ca varul proaspăt cu care au fost acoperite crăpăturile unei clădiri vechi.

Acastă clădire greoaie și murdăre e cu totul îmbibată de sângele oamenilor pe cari i-a strivit. Ea tremură de șubrezime și ea într-un presimțământ de teamă al surprizei, ea așteaptă lovitură hotărâtoare, pentru ea să se dărâme păruind. Și an și începu să crească și să se oțelască puterile, cari vor da lovitură, ele deabia se mai stăpânesc, și răsar ici și colo ca niște flăcări, într-o nerăbdare incendiară. Și când vor veni mai aproape, vechea clădire se va cutremura din temelii, se va dărâma peste capetele voastre și vă va zdrobi, cu toate că n'ați făcut, la drept vorbind nimic. Dar tocmai în faptul, că n'ați făcut nimic, constă crima voastră față de viață!.."

Nu mai rămăseseră decât puțini cari îl mai ascultau. Unii dintre ei îl priveau compătimitori: dănușii ei-teau cu plăcere scrierile lui și ascultau acum, cu păreri de rău, cuvântarea sa, care era atât de puțin estetică ca eufonie.

Alții priveau ironic. Un tânăr își strâmbă fața posomorâtă și strigă supărat: „Toate acestea sunt vorbe goale!” Un bătrân venerabil observă oftând: „A, da, am fost și eu un romantic în tinerețea mea!”

O doamnă îmbrăcată în negru în-trebă:

„El insultă, desigur, femeile?”

„Da, dar, am fost și eu un romantic în tinerețea mea!”

„El insultă, desigur, femeile?”

„Da, dar, am fost și eu un romantic în tinerețea mea!”

„El insultă, desigur, femeile?”

„Da, dar, am fost și eu un romantic în tinerețea mea!”

„El insultă, desigur, femeile?”

„Da, dar, am fost și eu un romantic în tinerețea mea!”

„El insultă, desigur, femeile?”

„Da, dar, am fost și eu un romantic în tinerețea mea!”

„El insultă, desigur, femeile?”

„Da, dar, am fost și eu un romantic în tinerețea mea!”

„El insultă, desigur, femeile?”

„Da, dar, am fost și eu un romantic în tinerețea mea!”

„El insultă, desigur, femeile?”

„Da, dar, am fost și eu un romantic în tinerețea mea!”

„El insultă, desigur, femeile?”

„Da, dar, am fost și eu un romantic în tinerețea mea!”

„El insultă, desigur, femeile?”

„Da, dar, am fost și eu un romantic în tinerețea mea!”

„El insultă, desigur, femeile?”

„Da, dar, am fost și eu un romantic în tinerețea mea!”

„El insultă, desigur, femeile?”

„Da, dar, am fost și eu un romantic în tinerețea mea!”

„El insultă, desigur, femeile?”

„Da, dar, am fost și eu un romantic în tinerețea mea!”

„El insultă, desigur, femeile?”

„Da, dar, am fost și eu un romantic în tinerețea mea!”

„El insultă, desigur, femeile?”

Femeie-factor poștală

Curățătoare de felinare

Femei care descarcă mobile

ceți murdărie nouă în această viață socială; dar știu că negați proprietatea la vârsta de 25 de ani, la 35, însă aveți case proprii.

Știu că le-ați câștigat cinstit vă și pricepeți, de altfel, să munciți pentru voi înșivă. — ce n'ți făcut însă pentru viață?

Sunteți cu toții atât de nesimțitori și reci, și chiar acei dintre voi, încă, cari vorbesc atât de pătimăș, despre marea trivialitate și murdărie ce vă inconjoară. Voi spuneți că doriți să înfățișați această murdărie?

Voiți să luptați contra ei? Nu-i adevărat! Cei mai buni dintre voi sunt acei, cari se simt scârbiți de ea și caută să o ocolească din cale pentru a nu se murdări. Ei, simțământul acesta pentru curățenie, nu o nu simțământ rău. — dar un om cinstit nu trebuie să se teamă de murdărie. Să fim sinceri, unul față de altul: dacă viața e atât de potrivnică, apoi suțem, cu toții împreună, vi-novați de aceasta. E tocmai pentru că nu mai există oameni onești, nu, încă nu există. Prea mult vă stăpânește lucră mentalitatea de rob și teama îngrijorării ca nu cumva să vă fie vătămată pielea proprie, el să rămâne cât mai mult neatinsă.

Pe acest teren solid, crește și se dezvoltă toate relele și potrivnicile, cari se ridică înaltose jur împrejurul vostru.

Da! mentalitatea voastră de rob și lasitatea voastră. — acestea sunt rădăcinile tuturor relelor.

Dacă aș crede în efectul blestemelor, v'aș blestema pe toți împreună. — dar eu cred în alt ceva: în aceea că, vor veni în curând oameni noi, îndrăzneți, vrednici de stimă, oameni puternici. — da, ei vor veni, în curând!..

„Ei lasă. — fie de-ajuns!” îi exprimă dracul, zâmbind, părerea.

Tânărul meu ridică ochii, — nu se mai vedea nici un suflet viu.

— „Ce curios! — zise dănsul. — unde s'au dus oare? Doar n'am stăruit încă!”

— „Ei nu ars la locul cuvântărilor tale incendiare. Ha! ha! Vezi lumul de colo de pe boltă? Asta-i tot ce a mai rămas dintr'insă. Acum hai!..”

Nu știu ce s'a întâmplat mai departe cu tânărul meu. — nu voi să cugot povestea până la sfârșit. — cine știe, dacă croul meu ar sfârși-o bine!

Dar sunt convins de aceasta: Nu e bine când un scriitor are prea mulți admiratori. Nu! Nu e bine! În general, ar trebui ca ori cine are de-a face cu „publicul”, să curețe în totdeauna aerul, din jarnl său, cu actul carbonic al adevărului.

Acasta era ceea ce aveam de spus.

În românește de Emil Maur

Viața artistică și literară

Convertitul, dramă în trei acte de N. Dumitriu.

Imprejurările exterioare, care creiază fortuit atlea sulete de eroi ca și de lași, privesc dintr'un anume unghi de vedere au determinat pe unii scriitorii, sub înrăurirea momentului — să scrie, sau să inerte subiecte literare.

Convertitul e dintre acestea. Un tânăr evreu „convertit” de bunătațea unui preot român intră în rândurile oștirii noastre, se luptă vitejește, cucerește Transilvania și se însoră în fața preotului, fostă soră de caritate.

Subiectul logic, dar așa de îmbăscit

de note zadarnice. Autorul și-a adun aminte de Manasse al lui Konetti Roman și l'a ocolit. l'a ocolit căzând în prolixitate.

Adio del passato, versuri de Const. Nuțescu.

De mult nu mai asistam la desfășurarea secundă a liricii, totdeauna aceeași d-lui Const. Nuțescu, care devenise un fel de instrument sensibil gata să ruleze versuri oricând și în tot locul.

Iată însă un volum en titlul Adio del passato. Să fie oare rezultatul unei hotărâri de a zice adio trecutului versificat al poetului?

Poeziile din acest volum sunt lungi, sau scurte, versuri line, eurgătoare, încărcate, prea încărcate de calitative și spun, că d. Nuțescu scrie liniștit versuri crispate de cugăări, ori transpirate de o sentimentalitate cinstită și prea corectă.

Lacrimi luminoase, de Emil Nicolae.

După minunații Trandafiri roșii, pe scena Teatrului Național a venit rândul Lacrimilor luminoase.

Piesa d-lui Nicolae e mai mult o piesă de situații, conflictul sufletesc se desprinde din situațiile dramatice, cari se desfășoară pe o romantice ”danna unei acțiuni hotărâte.

Indemânarea dramatică a d-lui Nicolae însă produce efect asupra spectatorilor, cari se înduioșează de nenorocirea chinurilor unui orb pe scenă.

D. Aderca a cântat în stihuri vechice, originale. E interesantă psihologia acestui scriitor, care ne face impresia, că nu caută să fie straniu.

Pentru orice reclamațiuni sau schimbări de adrese d-ați abonată sunt rugați a atașa și una din benzile cu care primise ziarul „Universul Literar”, contrar, reclamațiunea sau schimbarea de adresă nu vor fi rezolvate.

CASA de SANATATE

— SPECIALA PENTRU —
BOALE DE FEMEI —
 — SUB DIRECTIA —
DOCTORULUI I. KIRIAC
 Chirurg primar; Setul serv. de gynecologie al Spitalelor Eforiei.
SECȚIE SEPARATĂ PENTRU BĂRBAȚI
 (hemoroide, hernii, tumori, calculele vezicale stricturi uretrale, etc.).
 Strada Sf. Iovoi 8, în-dosul Teatrului Național
 — TELEFON 296 —

Cereți tuturor depozitarilor de ziare din țară

ALMANACHUL

Ziarului „UNIVERSUL”

care cuprinde în afară de o foarte bogată materie literară, științifică, ilustrațiuni și TOATE LEGILE EXCEPTIONALE, 35 bani

VOTATE DE PARLAMENT ÎN VEDEREA MOBILIZĂRII

Duminică 29 Noembrie **SE VA FACE** Tragerea **MARILOR PREMII**

oferite de ziarul „Universul” tuturor abonaților săi, și anume:

Lei 5.000

IN BONURI COMUNALE 4%

cu cup. de Noembrie 1916

Un dormitor complet de bronz

pentru 2 persoane, compus din 2 paturi de bronz, cu somiere, 2 noptiere, și un elegant lavoir cu oglindă, special lucrate de cunoscuta fabrică de mobile de bronz M. Gutman, București, str. Sf. Apostoli, furnizorul celor mai mari case particulare, Vile și Hoteluri.

Una Gramolă

mărimea 59-44-116 cm., construită în forma unui dulap de mahon foarte elegant lustruit, cu o despărțitură jos care servă la conservarea plăcilor. Pavilionul din lemn de resonanță în montură de fontă se află în interiorul dulapului. Mecanismul extraforte cu 3 arcuri. Brațul conic recurbat o diafragmă „Exhibition”. Această gramolă, o bucată de artă, merită a înfrumuseța cel mai luxos salon, este ca construcție ultima perfecțiune a renumitelor fabrici marca „Inger” și ne-a fost furnizată de către reprezentantul ei d-l Jean Feder, furnizorul Curții Regale, București, Calea Victoriei, 54.

Un dormitor de lemn fin

construit în marea fabrică de mobile de lemn Marin V. Ganea șoseaua Mihai-Bravul No. 37 și str. Șerbănică No. 10. Sucursala: Calea Victoriei No. 107

Un elegant dormitor de bronz

de mare valoare, compus din 1 pat, o noptieră și lavoir cu o oglindă, furnizat pentru premiile noastre, de la cunoscutul depozit de mobile de fier și bronz „Industria Metalică Marcu”. Boulevardul Elisabeta 8, București

Un elegant pat pentru copil cu împletitură de sârmă și semieră cumpărat tot de la „Industria Metalică Marcu”, Bd. Elisabeta, 8.

Una sobă „Godin” no. 3 tot de la depozitul de mobilă de fier și bronz „Industria Metalică Marcu” Boulevardul Elisabeta No. 8.

10 Lăzi cu diferite produse ale renumitei Case „Bresson”

fabrică de licheri, siropuri și bognacuri, au fost cumpărate pentru premiile ce le oferim abonaților noștri la tragerea din Noembrie e.

Una vioară fină cu cutie, forma vioarei, inclusiv arcuș cu capră de fildeș, garnitură de coarde fine englezești, camerlon și sacă; una mandolină italiană din lemn de paligantru frumos ornamentată. Un flaut cu capul de fildeș, lucrat din cel mai fin abanos cu 14 elape, într-o elegantă cutie căptușită cu catifea. Aceste toate, furnizate de magazinul general de muzică „La Harpa”, București, str. Colței No. 5, renumit în toată țara pentru deosebita calitate a mărfurilor ce debutează.

Un eșaflet de metal alb fin argintat pentru cărți de vizită. Una casetă de bijuterii de metal alb, frumos argintat, în formă împletită. Una înclășă cu picior de metal alb, fin argintat. Un serviciu de ceai pentru 6 persoane, compus din 6 pahare de ceai cu suporturi, o zaharniță, o sticlă de rom, un cleșțor de zahăr, toate de metal alb fin argintate, pe o tavă de lemn de mahon, cu monturi argintate. Una oglindă de mână de metal alb, splendid executată, pusă într-o mică casetă de lemn. Una cutie conținând 12 cuțite și 12 furculițe, de metal alb oxydat, pentru fructe. Toate aceste obiecte ne au fost furnizate de marele magazin

de bijuterii, ceasornice și argintărie, FRATH ROLLER, furnizorul Curții Regale, București, str. Carol 50, etaj.

Una pușcă de vânatoare cu două țevi, țevile de oțel, „Bayard”, din renumita fabrică de arme „Pieper-Bayard”. Această armă are 4 zăvoare de siguranță, țeava stângă choke-bore și poate întrebuiți atât pulbere neagră, cât și pulbere fără fum; Una carabină semi-automată de mare precizie Pieper cu tirul garantat precis; Un revolver automat; Un flacon „Thermos” de 1 litru, care menține temperatura lichidului (cald sau rece) în timp de 48 de ore, cumpărate de la marele magazin de arme și biciclete B. D. Zisu, furnizorul Curții Regale, calea Victoriei 44, Buc.

Una pendulă mare de perete, modernă de nuc, cu sunetul melodios. Un ceasornic-brățară de argint pentru damă. Una brățară de damă, aur 14 carate, marcată, formă modernă cu pietre. Un serviciu manicure, complet de argint cu cutie tapisată. Cumpărate de la ceasornicaria COLTEI, magazin de încredere, str. Colței 31.

15 flacoane a câte 1 kilo, apă de Colonia Camelia, puternic par-

fumată cu liliac, măgăritar, violette, zambile, heliotrop și Verveine, furnizate de renumita fabrică de parfumuri „Camelia”, A. S. Aftalion, str. General Florescu nr. 6, București.

Una sobă fabrica „Matador” ultima perfecție.

Jumătate garnitură mobilă de bambu, pentru salon, compusă din: Una canapea, două fotolii și patru scaune elegant tapisate; Un elegant bizon de sticlă pentru damă; O oglindă venetiană de cristăi; Una etajeră de bambu; Un eșaflet de bambu cu oglindă de cristăi pentru antreu, toate acestea cumpărate de la marele magazin de mobile Marco Dattelkremer, str. Carol 62, Buc.

Șase perechi ghete pentru dame sau bărbați, lucrate într-unul din cele mai luxoase ateliere de încălțăminte din Capitală, și anume de la moderna pielărie la „Cocoș”, Stelian L. Georgescu-Cocoș, Calea Mășilor 34. Aceste ghete se vor efectua după măsură, trimisă de câștigător, administrației ziarului nostru.

2 noptiere de mahon, în formă de dulăpior, fiecare având câte o placă de marmoră.

5 ceasornice de argint pentru buzunar având inscripția ziarului „Universul”; 5 ceasornice pentru bizon cu pedestal de cristăi, tot cu aceeași inscripție; 5 ceasornice de perete frumos pictate, se întorc la 8 zile, tot inscripția ziarului „Universul”; 5 ceasornice nichel, având și aparat Pres-Papier.

Una mașină de cusut, marca „Excelsa”.

5 assortimente complete din produsele cosmetice „Flora”, compuse din: cremă Flora, 1 cutie pudră Flora, 1 Săpun Flora, 1 sticlă Capilogen Flora, 1 pomadă Flora, 1 sticlă lapte de crin Flora, 1 săpun de lapte de cățel, 1 apă de gură Bucol, 1 pastă de dinți.

1 pereche vase de sticlă pentru flori, frumos pictate.

2 cămăși țărănești de noapte pentru bărbați, lucrate din pânză de casă, cu arnici roșii.

Un vas de majolică pentru flori, montat pe un ghigerț.

1 vas pentru flori pictat și aurit.

4 Splendide cacheuri pentru dame.

Doă candelabre de bronz, o adevărată podoabă a casei.

Una pereche ghete pentru damă.

Afară de acestea, toți abonații mai primesc gratuit un volum din „Memoriile Regelui Carol” tipărit anume pentru abonați

Notăți bine: dând aceste mari premii de valoare abonamentele sunt reduse la 18 lei pe an; 9.15 pe 6 luni; 4.65 pe 3 luni

Pentru concursul la premiile de mai sus, abonații pe un an primesc 30 bonuri, cei pe 6 luni 15 și cei pe 3 luni 5 bonuri. Abonații pe un an participă la două trageri, deci după prima tragere vor primi încă 30 bonuri pentru tragerea următoare. Administrația „UNIVERSULUI” nu întrebuițează încasatori

Plata abonamentelor se face direct la Casa administrației ziarului, prin mandat poștal sau în persoană